

Nr 241

Av herr Hedlund m. fl., om stimulerande av gåvor till religiösa m. fl., ändamål.

(Lika lydande med motion nr 190 i Första kammaren)

Frågan om samhällets stimulerande av bidrag och penninggåvor till vissa allmännyttiga ändamål har vid ett flertal tillfällen varit föremål för riksdagens behandling. Denna fråga är av synnerligen stor betydelse och bör enligt vår mening vara mogen för allsidig utredning. Enskilda personers insatser till förmån för religiösa, humanitära och vetenskapliga ändamål spelar stor roll i vårt samhällsliv. Insatser av likartad karaktär återfinnes även inom t. ex. områdena för undervisning och kulturminnesvård.

Det är allmänt omvittnat att de religiösa och ideella organisationernas situation under senare år försämrats i ekonomiskt avseende. Man torde kunna uttrycka saken så, att de strävanden i samhället som representeras av denna typ av organisationer inte kompenseras för penningvärdets fall. Samtidigt har de dock mött nya krav i sitt arbete, nya krav betingade av samhällslivets utveckling. Värdet av det allmännyttiga arbete som de utför är emellertid oomtvistat.

En betydande del av hithörande organisationers arbete finansieras genom bidrag och gåvor från enskilda personer. I väsentlig utsträckning ställer enskilda personer även medel till förfogande för vetenskapligt arbete, undervisning och kulturminnesvård. Bakom sådan verksamhet finnes ofta betydelsefulla initiativ som skulle förtjäna att stimuleras av det allmänna. I stället försämrar det numera höga skattetrycket de enskilda bidragsgivarnas möjligheter att göra insatser för att främja ur allmän synpunkt lovvärda initiativ och strävanden.

Dessa drag i utvecklingen utgör enligt vår mening synnerligen starka skäl för samhället att stimulera enskilda gåvor och bidrag till allmännyttiga ändamål av ovan nämnda karaktär. Det har hävdats att en sådan stimulans borde åstadkommas genom att gåvorna och bidraget gjordes avdragsgilla vid beskattningen. Undantagsvis har visserligen sådan avdragsrätt medgivits, nämligen under krigsåren för gåvor till särskilda försvarsändamål och för hjälpinsatser för de krigshärjade länderna, men inger enligt vår mening alltför starka betänkligheter för att allmänt kunna praktiserats som generell metod. Metoden skulle medföra en gradering inte efter angelägenhetsgrad utan efter ekonomi och skattekraft hos de personer som stödjer

Bihang till riksdagens protokoll 1962. 4 saml. 241—249

olika organisationer och ändamål. Sålunda skulle en gåva från person med hög inkomst till mindre del bestå av dennes inkomst efter skatt och till större del av de skattemedel som genom avdragsrätten får anses inkluderade i gåvan. I ytterlighetsfall skulle proportionen bli 20 resp. 80 procent. Å andra sidan skulle metodens stöd helt utebli i t. ex. de fall, då medel till ett allmännyttigt eller ideellt ändamål åstadkommes genom bössinsamling. I sådana fall rör det sig nästan uteslutande om så små belopp att avdragsrätten i praktiken saknar betydelse. En sådan avvägning inom ramen av den stimulans som samhället kan åstadkomma kan enligt vår mening inte accepteras.

Vid vissa tillfällen har samhället emellertid stimulerat bidrag till insamlingar för angelägna ändamål på sätt som medfört att de ovan nämnda olägenheterna eliminerats. För budgetåren 1953/54 och 1954/55 beviljade således riksdagen anslag till främjande av cancerforskningen, vilka skulle utgå med samma belopp som insamlades genom gåvor, dock med högst 10 milj. kronor sammanlagt för de båda budgetåren. Vid två senare tillfällen har riksdagen vidare beviljat anslag för liknande stöd till insamlingarna »Sverige hjälper». Erfarenheterna vid dessa tillfällen har varit goda och den praktiserade metoden bör enligt vår mening kunna tillämpas i ökad omfattning. En utredning i detta syfte är angelägen.

Det synes oomtvistat att åtskilliga andra ändamål kan anses lika angelägna och behjärtansvärda som de ändamål till vilka stöd lämnats på nämnda sätt. Man kan ifrågasätta om inte statsmakterna, efter det ändamålen närmare preciserats och en lämplig form för prövning av dessa ärenden tillskapats, varje år borde anslå ett skäligt belopp till stimulans av gåvor och bidrag till ändamål av inledningsvis nämnd karaktär. Det bör förutsättas att vid fastställande av stödets omfattning till olika bidragsändamål hänsyn får tagas till ändamålets angelägenhetsgrad. De administrativa formerna m. m. bör givetvis ingående prövas. Ävenså bör prövas i vad mån stödet kan lämnas i form av avdrag direkt på den statliga inkomstskatten, en metod som till skillnad från avdrag på taxerad inkomst inte medför den tidigare nämnda otillfredsställande graderingen och avvägningen utan gör samhällets stöd oberoende av bidragsgivarens inkomstförhållanden. Valet av metod för stödets lämnande — bidrag eller avdrag direkt på inkomstskatten — torde liksom valet av den procentuella andel av bidraget, som stödet skall utgöra, i viss utsträckning vara beroende av antalet ändamål och den totala omfattningen av samhällets stöd.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av behovet och möjligheterna att stimulera enskilda personer att lämna bidrag och gåvor till religiösa och ideella organisationers m. fl. insatser till förmån för

